

10 nocturner

Preben Brandt

Juli 2022

Nocturne 1. Prolog

Det er ikke så ofte, at jeg træder frem og udtaler mig om noget, jeg har læst i bøger, i aviserne eller hørt i radioen eller set i fjernsynet. Jeg mangler vist den forstand og den uddannelse, der giver mig ret til det. Men det er ikke lyst til at kunne gøre det, jeg mangler. Deraf min lille løgn om, at det ikke er så ofte, jeg træder frem. Jeg har, hvis jeg skal være ærlig aldrig gjort det. Aldrig har jeg vovet at vise offentligt hvad jeg tænker og hvad jeg mener om for eksempel det almindelig. Jeg kan godt forestille mig det behag, der vil være forbundet med evnen til at kunne komme med analyser og modsigelser, ikke mindst om det almindelige. Men det vil ikke passe sig for en mand i min position, hvad ville folk ikke tænke. Det er ikke sjældent, at jeg her i min lejlighed, hvor jeg opholder mig det meste af tiden, bliver opmærksom på debattører i almindelighed, og ikke mindst politikere, der, når de skal sige noget generelt og alment om borgernes situation og levekår, tale om familien Danmark eller mere påtrængende om familien Jensen, og jeg forstår, at der er tale om en gennemsnitsfamilie eller måske snarere en ganske almindelige familie. Når jeg hører det, kan jeg ikke lade være med at komme til at tænke på, at det må være en ret kedelig familie, måske endnu mere kedelig end jeg er. En mor og en far, to børn, en dreng og en pige. Jeg forestiller mig en familie, der ikke gør noget særligt ud af sig. De voksne har deres arbejde og børnene går i skole. De klarer sig i arbejdet og i skolen sådan midt i mellem godt og skidt. De gør ingenting mod hinanden eller andre der er rigtig ondt og heller ikke noget mod hinanden eller andre som er rigtigt godt. Jeg skriver ret kedelig, og det vil jeg gerne trække tilbage, men jeg vil på den anden side ikke tillade mig selv at slette det, hvad jeg jo kunne gøre uden videre. Det ærgrer mig bare, at jeg i det, der skulle være en ren objektiv beskrivelse af det billede, jeg danner mig af sådan en familie, når jeg hører om den, så hurtigt og let, uden at jeg har ønsket det, gør mig til dommer og bedømmer. Det er ikke her min hensigt at bedømme, og slet ikke at dømme nogen og slet ikke at afsige en negativ dom. Kedelig, kalder jeg familien Jensen; hvorfor skrev jeg ikke spontant en bedømmelse, der beskrev dem, som en lykkelig familie? Men nu roder jeg mig ud i

at forenkle, for skulle det være sådan, at en familie ikke kan være kedelig og samtidig lykkelig? Sådan er det når jeg forsøger at skrive om noget, jeg ikke har forstand på. Jeg kommer til at forvirrer mig selv og dernæst modsige mig selv, og ikke være i stand til at bygge sætningerne rigtigt op. Det er, som jeg siger det, ikke mig forundt at lave den slags analyser, og slet ikke skrive det ned og offentliggøre det. Det er blevet langt ud på natten, Mørket omkring mig og stilheden får mig til at tænke på døden. Det er almindeligt at man dør en dag. Det må være sådan et mørke og sådan en stilhed, der kommer til at omgive mig når jeg en gang er død. Det føles beroligende, uden at jeg dermed vil sige, at jeg stræber mod døden. Den kan jeg tidsnok møde. Nu er det det almindelige, jeg i min almindelighed, eller er mit livs almindelighed, vil forsøge at forstå, og beskrive her. Jeg gør det ikke fordi jeg vil opnå noget med det. Ingen skal læse det, det skal ikke i avisen eller på anden måde komme til offentlighedens kendskab. Jeg skriver det for at prøve at forstå og for at pirrer min undren, og for at have noget at tænke på om natten. Jeg kan godt forestille mig, at jeg skriver for at forsøge at dæmpe mørket og sætte lidt lyd til stilheden. Men det vil ikke være en tilstrækkelig forklaring, for jeg er overbevist om, at jeg nærer en interesse for at forstå det almindelige. Der er ingen tvivl om, at når andre ser mig på gaden på en af mine sjældne spadsereture, ser de mig som en almindelig ældre mand, mens jeg selv oplever mig som ualmindelig, forskellig fra alle andre og med helt andre vaner og gøremål, drømme og planer, erfaringer og oplevelser fra et langt liv. Noget ualmindeligt, kom jeg til at skrive, selvom det jo ikke adskiller sig og er almindeligt. Glem, at jeg fik det skrevet, det er slet ikke det jeg vil, sådan som jeg allerede har gjort rede for. Men det falder mig desværre så let ikke at kunne holde mig til det, der er klart og indiskutabelt.

Nocturne 2. Ro ved aftenstide

Det havde været en god dag, faktisk en ualmindelig god dag. For så vidt var de fleste af deres dage nogenlunde gode, efter at de var blevet gamle nok til at holde op med at arbejde. Men denne her dag havde været noget særligt. Her til aften, da de sad på sengekanten, kunne de sige til hinanden at det havde været en ualmindelig god dag.

Det var ikke fordi der var sket noget særligt denne dag. Den havde haft nogenlunde det samme indhold som de fleste af deres dage. Det var mere det, de havde sagt til hinanden. De var blevet helt opstemte og de havde brugt timevis på at planlægge. De havde nær glemt eftermiddagskaffen, som de altid drak klokke halv fire. Det var en del af deres hverdag at drikke eftermiddagskaffe og spise et lille stykke hjemmebagt kage klokke halv fire. Helst så præcis som muligt, men i dag var klokken blevet fire før kaffen blev sat på bordet. Men aftensmaden havde de spist som sædvanlig klokken halv syv. Og nu sad de her, på sengekanten, som de plejede klokke elleve, og kunne glæde sig over deres beslutning, som de var fuldstændig enige om.

Han tænkte det igennem, det der var blevet sagt, efter at han havde lagt sig og de havde slukket lyset. Det var begyndt med, at han igen havde nævnt, at han gerne ville en tur til Tyskland og se Loreleiklippen ved Rhinen og hun havde sagt, at hun gerne ville til Stockholm og se kunstmuseet Waldemarsudde.

De var lige før eftermiddagskaffen blevet enige om, at de skulle flytte fra hinanden. De ville skilles.

Men mellem kaffen og aftensmaden fik de sagt til hinanden, at det liv de havde, var det rigtige liv for dem. De skulle slet ikke ud at rejse. Og de skulle absolut ikke skilles.

Det have været en god dag.

Nocturne 3. Insisterende

”Nu må det holde op, mor”. Anne sidder med sin mor i morens køkken, ”folk ikke bare taler om dig, de griner også af dig”. ”Vil du ikke nok, også for min og dine børnebørns skyld”. ”I sommer var det måske meget sjovt, men nu i begyndelsen af november er det bare underligt at du sidder og deler brød ud nede på torvet, og så om aftenen når det er blevet mørkt og endda også når det er koldt og blæsende”.

Efter mandens død for 4 år siden har Grethe boet alene i det hus, hun og manden fik bygget for snart 40 år siden. Grethe opholder sig mest i køkkenet om dagen, det er rummeligt og praktisk indrettet med masser af bordplads, sådan som hun og Ole fik det lavet i sin tid. De var begge glade for at lave mad. Grethe var også ferm til at bage og et år før Ole døde og hendes hænder var blevet lidt svage, havde hendes datter og svigersøn foræret hende en dyr æltemaskine. Til hendes fødselsdag var det vist. ”Men Anne, du har jo selv foræret mig æltemaskinen og jeg ved godt hvor dyr den har været. Skulle jeg så ikke bruge den så meget som muligt?”

Grethe har altid kunne lide at være noget for andre. Sådan kalder hun det selv, og hvis nogen siger, at hun vil hjælpe andre, retter hun dem hurtigt. ”Jeg er ikke god til at hjælpe, men jeg kan være noget for andre” siger hun. ”At hjælpe kan let misforstås, som at jeg vil blande mig i andres liv og ændre på den måde de lever på. Det ved du godt, at jeg ikke vil, ikke? Men være noget for andre, det kan jeg. Det har jo været min opgave hele livet”.

Anne har altid beundret morens intelligens og skarpe måde at formulere sig på. Så gennem Annes hoved løber tankerne, at det i hvert fald ikke er begyndende demens eller anden mental lidelse, der får hende til at opføre sig så underligt.

”Der kan da for pokker ikke være noget galt i, at jeg sidder med nogle nybagte brød nede på torvet nogle timer hver aftenen og deler brødet med dem, der går forbi”. Grethe hidser sig sjældent op, men nu er det femte gang, eller er det måske endnu

flere gange, at Anne er kommet hen til hende og taler om det med de brød, så hun har svært ved ikke at hæve stemmen. "Jeg må sgu da selv afgøre hvad jeg vil bruge min tid på."

Det begyndte med at Grethe efter mandens død ikke kunne nå selv at spise alt det brød hun bagte, og at hun derfor ind imellem forærede noget af sit nybagte til naboerne og bekendte i byen. Da Anne og hendes mand og børnebørnene flyttede til byen, han som ny forstander for højskolen og hun som deltidsansat lærer, begyndte Grethes bageri at tage overhånden og hun bagte dagligt brød til datteren og hendes familie og helst så meget som muligt til højskoleeleverne også. Grethe siger, mere til sig selv end til Anne "Jeg kan godt se, at det blev for meget, og at jeg prakkede nogle noget på, som de ikke ønskede, men havde svært ved at sige nej til. Men den dyre æltemaskine skulle da ikke stå ubrugt i flere dage ad gangen" og tilføjer så "synes du vel."

Grethe har fundet sådan en dejlig rytme på dagen. Om aftenen når hun kommer hjem fra torvet hen mod klokken ti lægger hun en dej. Hun eksperimenterer med forskellige dejtyper også surdej, men har som de fleste sin egen, meget enkle opskrift med at lave en lille fordej og sætte den i køleskabet til næste morgen. Med den laver hun så næste morgen hele dejen til i hvert fald 4 flutes-agtige brød som hun bager hen på eftermiddagen når den har hævet godt igennem. Hun kan godt lide det simple, at gær, vand, salt og mel forenes og bliver til en elastisk dej i røremaskinen, selvom hun egentlig hellere vil ælte med hænderne. Ved 9-tiden om eftermiddagen er brødene færdige, og nogle timer senere pakker hun dem ind i et viskestykke og går ned til torvet og sætter sig på den samme bænk og byder et stykke af brødene til alle der går forbi. Sådan er det hver dag, undtagen én dag om ugen hvor hun bliver hjemme eller besøger sin datter eller veninder.

"Mor" forsøger Anne igen "jeg forstår godt, at du søgte noget andet at fylde i din dag ud med, efter at du holdt op med dit frivillige arbejde i genbrugsforretningen og

alt det andet, du havde med kirken at gøre, uden at jeg ved hvorfor. Det har du jo aldrig ville tale om, men det er altså for sært at sidde derned og dele brødet med andre og tale om fællesskab”.

”Jeg er ked af, at I føler jeg stødt over det jeg gør, men Anne, jeg tror ikke jeg kan lade være”.

Nocturne 4. Angst og sorgfuldt

Der havde gennem det sidste års tid før jeg døde udviklet sig et særligt forhold mellem mig og min lænestol. Et ganske særligt forhold. Et ømt forhold. Det var ikke fordi stolen ellers var noget særligt eller for den sags skyld noget værd. Jeg havde ejet den i mange år, en tredjedel af et århundrede for at være mere præcis, og den var allerede da jeg købte den, sammen med min hustru, halvgammel og lettere slidt. Den var blevet ret affældig over de mere end tredive år, som jeg også selv var blevet, og da især i tiden op til min død. Tidligere tænkte jeg ikke så meget over den, den var en del af indboet i vores hus. Den var som spisebordet, reolerne og sengen simple brugsredskaber. Men det havde ændret sig efter at den var flyttet med mig ind i den lejlighed, som jeg kom til at bo i efter skilsmissen. Lænestolen og jeg stod i forhold til hinanden. Vi dannede en slags par kunne man godt sige. Jeg sparede på den om dagen, for den skulle gerne holde mit liv ud, sagde jeg både til mig selv og dem, jeg talte med om sit privatliv. Det var om aftenen og natten, jeg ikke længere kunne undvære stolen. Mange er de aftener, hvor jeg sad i den og lyttede til musik fra radioen eller, når det var noget musik de sendte, som jeg fandt utåleligt, fra min cd-afspiller. Særligt var aftenenerne egnede til at lade musik fra den sene middelalder glide gennem rummet og ind i mig. Smuk, stille kirkelig korsang med mange stemmer. Blidt bevægende sig fremad i bølger. Musik til sjælen og musik til ære for Gud. Det var blevet en vane for mig at høre den slags musik når det var for tidligt at falde i søvn, men for sent at foretage sig andet. Jeg spillede det sammen igen og igen og købte med mellemrum nye indspilninger af den sammen, eller jeg udvidede min samling når jeg faldt over kormusik jeg ikke havde fundet før og ikke hørt før. Jeg både nød musikken og håbede, forgæves, at den også ville virke så beroligende, at jeg kunne falde i søvn nogenlunde let. Sådan var det ikke, musikken holdt mig vågen. Det var noget, der var kommet inden for de sidste år, det med, at jeg ikke kunne falde i søvn, når jeg lagde mig i sengen. Godt, tænkte jeg, at det ikke var sådan dengang jeg boede sammen med min hustru eller hvis jeg efter skilsmissen havde fundet en nye. Det ville kunne have skabt så mange

problemer, hvis der var en, som forventede, at jeg lagde mig ved siden af hende i dobbeltsengen og efter lidt nusseri og småsnakken stille og roligt faldt i søvn, eller bare lå på siden og tænkte over hvad der nu var at tænke på og at bekymre sig om i de kommende dage.

Jeg døde for et års tid siden mens jeg sad i stolen. Lige så stille sov jeg ind i døden. Det skete nogle måneder efter det med maskinen, eller det store rør, som jeg kaldte det, der slugt mig. Lige så stille sugede det mig ind i sig. Jeg var gjort fast med nogle slanger og kunne ikke gøre modstand. Det skarpe lys og alt det hvide forvirrede mig. Stemmerne også. De stod og holdt øje med mig og diskuterede om jeg skulle have noget mere fra kanylen, de havde stukket ind i min arm. Nu var mine ben inde i røret. Nu kroppen. Nu mit hoved. Det skarpe lys forsvandt. Det summede i mit hoved, men det var svært for mig at afgøre om det kom udefra eller indefra eller var noget jeg bildte sig ind. Røret begyndte at dreje rundt, følte jeg det som, og det flyttede sig ikke længere. Jeg var sikker på, at det var mit hoved, der interesserede dem derude. Fra en højtaler lige ud for mit øre blev det sagt, at jeg skulle holde vejret og så at jeg skulle trække vejret almindeligt. Det gentog sig flere gange. Det kunne jeg ikke blive ved med.

Nu var det gået op for mig, at de ville finde det sted hvor min bevidsthed sad. Det var hjernen de gik efter. Og når de havde fundet bevidstheden ville de tage den fra mig, tænkte jeg dengang. Der var andre, der havde mere brug for en bevidsthed end jeg havde. Hvem havde givet dem lov til at lede efter min bevidsthed for at tage den og give den til en anden? jeg spekulerede, og jeg synes at jeg kunne høre, at de jubede, når jeg brugte min bevidsthed til at tænke, det hjalp dem til at komme på sporet af den. De blev klogere på hvordan en hjerne virkede sagde de, og var tilfredse. Jeg var vist ved at miste min dømmekraft.

Jeg døde af den ondartede hjernetumor, de havde ledt efter og fundet den dag med scanningen. Jeg kan også stadig huske, nu der er gået nogen tid efter min død, at de havde sagt, at den ikke kunne behandles, og at den meget hurtigt ville tage livet af mig. Ærlig oplysning, kan man sige og det havde endda holdt stik. Det var om efteråret, de sagde det til mig, og den eftermiddag og aften havde det været sådan

et vejr hvor solen allerede ved fem-tiden gemte sig bag skyerne og gav dem et sart-rødt skær som hurtigt gik over i et melankolsk tusmørke. Den stemning havde jeg altid holdt af, og denne aften sad jeg for mig selv og lod mig gribe af en blanding af nydelse og smerte, af glæde og sorg. Den aften valgte jeg noget andet musik. Jeg hørte igen og igen anden satsen af Beethovens fjerde klaverkoncert. Jeg hørte orkesteret med voldsomhed udtrykke min vrede og min fortvivlelse skiftevis med at klaveret udtrykte Guds milde stemme. Min smertende vrede og Guds stille trøst skiftedes til at have ordet, igen og igen. Indtil Gud fik mig talt til ro og jeg forstod, at det ikke var uretfærdigt, og ikke var ondt, og at jeg ikke skulle frygte det, der skulle ske. Jeg ville være i gode hænder. Klaveret og orkesteret spillede sammen, smukt og afklaret

Når jeg, fra der hvor jeg er nu, ser tilbage på dengang jeg levede og på deres forsøg på at tage min bevidsthed fra mig, kan jeg kun smile over den forvirring og angst jeg følte, over hvad det var de ledte efter. Jeg blandede forskelligt sammen. Nu ved jeg, at den bevidsthed, jeg troede de ville tage fra mig, er min sjæl, som jeg stadig har, eller rettere nu kun består af. Så meget ved jeg. Den er ikke gjort af et stof, som kan ses på en maskine, men det betyder ikke, at den ikke findes. Jeg ved nu, at sjælen er evig, usynlig, ensom og urørlig. Det er min sjæl. Sjælen er mig.

Jeg var allerede før jeg døde begyndt at tænke over, hvordan jeg kunne kende forskel på, om de store beslutninger, jeg i mit liv havde taget og de afgørende handlinger, jeg havde foretaget på baggrund af beslutningerne, havde været selviske eller næstekærlige, om de havde været onde eller gode. Nu fylder disse plagsomme tanker en meget stor del af min tid, som jeg tror er evig. Men jeg tænker også på, at det her er skærsilden, og at der ville komme en løsning på det hen ad vejen. Der er ingen jeg kan spørge.

Lænestolen havde jeg i god tid bedt min datter om at få brændt efter at jeg var død. Ikke på forbrændingsanstalten, men ude i hendes store have. Jeg kan ikke undgå at bemærke, at den nu står i hendes arbejdsværelse i deres hus. Det havde taget mig noget tid at komme over, at hun ikke havde gjort som hun havde lovet. Da den tid var gået blev jeg egentlig meget tilfreds med, at hun havde beholdt det gamle,

nedslidte stykke møbel. Men det betød på den anden side ikke, at jeg havde tilgivet hende eller i fremtiden ville tilgive hende, at hun svigtede det løftede hun havde givet mig.

Nocturne 5. Stille glæde.

”Du sang så smukt til aftensangen i aften. Det var som om du udstrålede en stor glæde. Jeg tror at alle kunne se det” siger han til hende efter de er kommet hjem. Der er ikke langt at gå fra den store af højskolens bygninger, den hvor salen ligger i til deres hjem. Det er i salen alle hver dag samles til morgensang og igen til aftensang. Turen er som sagt ikke lang, men lang nok til, at de begge har haft tid til at føle en glæde ved den smukke forårsaften. De åbne marker med skoven i baggrunden på den ene side. Højskolens smukke hovedbygning bag dem og den stor plads med flagstangen på den anden side. Forstanderboligen er selvfølgelig ikke pompøs, men det er et velbygget hus med god plads og med så meget ælde, at det har fået sine spor af tiden, men stadig virker velbevaret. Det er et hus med plads til selskaber og til børn.

Hun venter sig, og skal føde deres andet barn om et halvt år. Han kan ikke få øjnene fra hende og hun er i hans tanker hver dag. De er lykkelige. Det er der ingen tvivl om. Sådan føler de det selv, og sådan opfatter deres kollegaer og venner dem. Hendes mor er anderledes og har sine tvivl, men mener, at hun bør holde tvivlen for sig selv. Hendes mor er en kvinde, der alt for ofte bekymrer sig om hvad som helst hun kan finde at bekymre sig over.

”Det var også en smuk sang, vi sang i aften. Det var et godt valg. Jeg følte at melodien og teksten passede så godt ind i hinanden og ordene siger noget, som jeg tror de fleste umiddelbart ikke kan undgå at føle stærkt og livsbekræftende. Men hvor kender jeg melodien fra?” spørger han.

Han er ikke god til musik, det er hendes gebet. Hun er uddannet i musikhistorie og underviser i musik på højskolen. Hun spiller klaver. ”Jeg hørte den i eftermiddags sammen med mine elever. Du er måske kommet forbi og hørt den. Det er så smuk og simpel en melodi. Det er en Carl Nielsen melodi. Han bruger den både som tema i 3. sats af sin blæserkvintet og som melodi til salmen ’Min Jesus, lad mit hjerte få’.

Da vi lyttede til den og talte om den i eftermiddags, blev vi enige om at ville forsøge

at spille den. Der er faktisk flere af eleverne der spiller ganske udmærket på blæseinstrumenter.

De var flyttet herover, til hendes fødeby, for et par år siden, efter at hendes far var død og moren var begyndt at virke lidt sær. Han havde set stillingen som forstanderpar ved højskolen, som ligger lige i udkanten af den lille stationsby. Det var en kristne, grundtvigianske højskole med rødder i det traditionelle højskolemiljø. Kendt for at være både politisk og kulturel bevidst. Lærerne er engagerede og foredragsholdere er glade for at blive inviterede. I sig selv har højskolen ingen vedtagen politisk position, men i praksis bliver den opfattet som socialkonservativ. De kulturelle temaer på højskolen er litteratur og musik.

”Det er ikke blevet så sent i aften, så skal vi ikke sætte os og bare tale lidt uden noget, der forstyrrer os. Jeg har brug for at lade tankerne flyve lidt og tale om løst og fast. Og så er der noget jeg gerne vil hører dig om”

Hun ved godt hvad det sidste drejer sig om. Hendes mor. Det er ikke første gang, han vil tale om hende, og hun har også selv flere gange gennem de sidste måneder ført deres samtale hen på hende og hendes mærkværdigheder. Det med morens særhed er en af de ganske få ting, de ikke kan blive enige om.

Byen er ikke ret stor, der bor vel omkring fire-fem tusinde i selve byen og små tusinde i gårde og huse i den nærmeste omkreds, men den er stor nok til at have både et forretningsliv og et kulturliv. Det er ordentlige folk, der bor i byen. Kirken og højskolen har stor betydning for byens åndelige og kulturelle liv. Der er stort set alle de forretninger, der skal til for at tilfredsstille de almindelige behov. Og så må man ikke glemme, at byen har sin egen ugeavis.

”Jeg ved godt, at du mener, at jeg ikke skal tage min mors sære påfund, heller ikke det, at hun deler brødstykker ud om aftenen på torvet, så alvorligt. Jeg ved også godt, at jeg mere burde skamme mig over, at jeg skammer mig over hende, end at skamme mig over hvordan hun opfører sig og gør sig selv til grin. Hvis du forstår hvad jeg mener.”

Der bliver talt om, at byen har fået sin egen posedame. Ikke en hjemløs, selvom hun nogle gange ser ud som én, der ikke vasker sig og ikke skifter tøj. Der er enkelte tilflyttere, der tror, at hun er hjemløs og sover i parkanlægget. Men de, der har boet i byen længe ved bedre besked. Ugeavisen har også skrevet en lille artikel om hende. Den gengiver dog hendes historie og dagligliv med visse fejl. På kommunens rådhus inde i købstaden kender man godt til hende, men har valgt at mene, at der ikke er noget, de skal blande sig i.

”Hun har jo sit hus og holder det nogenlunde pænt og nydeligt, og hun er altid god at have som gæst her hos os. Og sjov og rar at besøge og snakke med. Er det så ikke dumt at du skammer dig over, at der snakkes om hende ude i byen og peges fingre af hende. Du burde så hellere være vred på hendes vegne, hvis det skulle være. Og hun jo ikke engang selv vred over folks måde at være på. Hun er altid mild og god.”

Nocturne 6. Fortabt

Det sker, at jeg kommer til at tænke på min familie. Det sker efterhånden sjældent, men hvorfor er det dukket op i mine tanker lige i dag, her til aften, hvor jeg ellers plejer at være optaget af at lave playlister af den musik, jeg overfører fra mine cd'er. Det plejer helt at fylde min opmærksomhed, som ellers så let farer afsted i aftenmørket.

Du husker det vel, det er vist efterhånden er et par år siden, måske mere, at jeg sagde, at det var sidste gang jeg ville besøge det menageri mit barndomshjem havde udviklet sig til. Du ved også hvordan jeg havde det dengang jeg var taget hjem. Nå ja, to gange siger du, det er rigtigt. Jeg glemte, at jeg også var hjemme til min mors 70-års fødselsdag. Det var min fars begravelse jeg huskede.

Jeg ved godt, at du ikke har været med mig hjemme. Du behøver ikke minde mig om det igen. Jeg ved også godt, at jeg ikke har fortalt dig så meget om mine forældre og min søster. Og heller ikke om min barndom og ungdom. Jeg ved også godt, at du oftest bliver vred når jeg kommer til at nævne dem, og så alligevel ikke vil tale om dem. Jeg kan godt forstå dig. Men det skal nok komme en dag. Jeg forstår godt din indvending, nu er det ikke sket i ti år, så du har vel ret i at sige, at hvorfor skulle det så ske en ude i fremtiden. Tro mig, jeg prøver at samle mig sammen til at tale om det, som var det ingenting. At det ikke er noget at gøre et stort nummer ud af.

Er den en selvvalgt delvis uvidenhed om min barndom, som jeg dyrker. Jeg kan selvfølgelig huske det almindelige. Huset vi boede i. Haven far passede. Mors mad. Skolen jeg gik i. De kammerater jeg havde. Det må være slut med den særhed, om at jeg ikke vil hjem på besøg, og at jeg ikke vil forklare hvorfor.

Lad mig gennemgå det hele i tankerne. Jeg vil først igen tale om det, når jeg har fundet svaret på min særhed.

Jeg kan godt huske, når jeg gør mig umage, at det en gang for meget længe siden var et hjem, der var præget af mine forældres livslyst. Et muntert, åbent og udadvendt hjem. Jeg fik den tanke at opfatte dem som middelmådige, overfladiske

og ganske almindelige. Jeg begyndte at finde afsky for deres livsform. Det husker jeg tydeligt, men ikke hvornår. Måske dengang da festligheden forsvandt og de stivnede i kedelighed. Og på samme tid blev jeg grebet af alt det ekstreme. I politik og i livsform.

Jeg kan ikke få mig til at sige til dig, at sådan var det. Du vil sikkert, uden at vide noget om det, sige mig imod. Komme med forklaringer og sige, at det nok er noget min fantasi skaber, og at det må dække over en dybere sandhed, for ellers er det for latterligt at gøre så meget ud af. Intet kan være mere forkerte eller du har ret. Det var sådan jeg følte det, og der er ikke nogen dybere sandhed, tror jeg, og jeg kan ikke komme uden om at det er latterligt.

Du kunne også vælge at spørge mig om det stadig er det, der holder mig fra at tage hjem på besøg og tage dig med. Vi har jo levet sammen de sidste fem år.

Mine tanker har fundet et spor, som de følger de gange jeg tænker på mine forældre. Og som holder mig fast i den samme fantasi om hvordan samtalen med dig kunne forløbe.

Jeg ville fortælle dig, at der var så meget jeg gerne ville gøre anderledes end at leve med mine forældres sorgløse middelmådighed. Men som jeg ikke gjorde. Jeg trak mig ind i mig selv og levede et fantasiliv om store bedrifter og berømmethed. Jeg ville være anderledes. Ikke bare i forhold til dem, men helt og aldeles.

Det var dem, der blev anderledes. De blev satte og kedelige. Levede et tomt liv, sådan så jeg det. De blev helt optaget af dagens rutiner og deres småskænderier. Indtil de blev skilt og far flyttede fra huset og ind i en lejlighed, og de helt holdt op med at ses. De blev begge en smule vanvittige og mere og mere ualmindelige, mens jeg blev mere og mere almindelig. Efter fars død gik det helt galt for mor. Jeg læste om hende i en artikel i den lokale avis, som min søster sendte til mig. Det er hende, der er trådt ud af den kedsommelige middelmådighed. Mig, der hverken er det ene eller det andet, udtagen i min fantasi.

Det kan jeg ikke fortælle dig. Det vil ødelægge de billeder, jeg har skabt af mig selv. Det er dem jeg viser dig og alle andre. Det er dem, der holder mig oppe. Det er den falskhed, der plager mig i mine drømme.

Nocturne 7. Fanget i afmagt

Det er længe siden du har ringet, var det første hun sagde, til sin bror, da hun havde taget telefonen. Hun havde ikke lyst til at tale med ham, var hendes første tanke. Men hun havde alligevel taget telefonen da den ringede, selvom det var hans navn hun så på skærmen på sin telefon. Egentlig havde hun flere gange tænkt på at slette hans telefonnummer. Men hun havde ikke kunnet få sig til at gøre det. Det kunne være, at hun en dag havde brug for at kunne ringe til ham, ligesom den dag deres far var fundet død. Sådan havde hun tænkt. Ellers kunne hun ikke forestille sig hvad der skulle få hende til at ringe til ham. Hun havde flere gange tænkt på om hun skabte en magi, med det telefonnummer, hun beholdt på sin telefon, som en erstatning for ham. Han var ude af hendes verden, havde hun ofte sagt til sig selv, men hun havde alligevel ofte tænkt på ham. Hun kunne ikke forklare sig selv hvordan det hang sammen.

Han nåede kun at sige, at det var ham og godaften. Hendes første tanke var, om han var snedig og udspekuleret, som han så ofte havde været før i tiden når han skulle opnå noget, eller om der lå en virkelig tristhed og måske angst i hans stemme. Hun kunne ikke afgøre det, sådan havde det altid været. Men han nåede heller ikke at sige mere end det godaften og at det var ham, før hun afbrød ham. Hun ville ikke tale med ham, slet ikke i aften, så hun stak ham en løgn, og sagde hun var på vej hen for at høre et foredrag og var sent på den. Så han kunne ringe en anden dag, hvis der var noget han ville.

Hun var alene hjemme med deres børn, som hun allerede havde puttet, da han ringede. Det skete oftere og oftere, at hendes mand havde møder eller var med til forskellige sportsting i byen om aftenen og hun sad herhjemme. Det var begyndt at gå hende på. Hun var pirrelig da broren ringede. Hun var tæt på, tænkte hun nu, at have været venlig overfor broren, da han ringede, men så var hun sikkert også kommet til at fortælle ham om det ægteskab, som var blevet så ulykkeligt. Og det

havde hun ikke haft lyst til. Hun skulle ikke give ham mulighed for at håne hende, som han gjorde dengang de var teenagere.

Hun kunne ikke holde stilheden i huset ud og tændte radioen på et musikprogram, men hørte ikke efter. Hun tog telefonen og ringede tilbage til sin bror, men han svarede ikke.

Nocturne 8. Stille ømhed

"Hallelulja, hallelulja, kommer du her. Det er sgu da en overraskelse. Skal jeg nu igen høre en af dine moralprædikener, eller det er vel snarere normalitetsprædikener". Jeg viste godt, at jeg overtrådte min mors grænse ved at troppe op på torvet hen mod midnat. Men jeg havde ikke forventet, at hun ville råbe sådan op. Heldigvis var der ikke så mange mennesker på gaden, eller rettere, når jeg så mig om. Der var kun en mere end os, og han gik tur med sin hund. Hvorfor sad hun her med sit åndsvage brød på det tidspunkt, når her ingen mennesker var. Hun spiste ikke engang brødet selv. Det vidste jeg jo godt. Hun havde sagt det til mig flere gange. Hun sad der, havde hun sagt, for hvis der nu kom en stakkels ensom og sulten forbi, skulle hun være parat til både at give noget at spise og til at snakke lidt. Nu havde hun siddet der i et par år, og der var vist aldrig kommet nogen forbi som var sulten på det tidspunkt. Hvem skulle også dukke op så sent i en lille og stille stationsby. Selv nede på hotellet var personalet gået hjem. "Netop", sagde hun dengang vi havde en af vores evindelige samtaler om hendes særhed. I det hele taget, dem der tog imod hendes brød tidligere på aftenen gjorde det ikke fordi de var sultne, eller ville tale. De gjorde det fordi de havde lidt medlidenhed med hende. Det hørte jeg ofte nok blive sagt.

"Jeg har brug for at tale med dig, mor. Det kan godt være her på bænken og vi kan også godt spise af brødet mens vi taler." Jeg havde tænkt på det i nogle uger, men havde, svært ved at vise min svaghed og svært ved at skulle bede hende om at tale med mig, der på hendes bænk på torvet. Jeg som havde hånet hende for at sidde der og plaget hende om ikke at sidde der, fordi jeg følte, at jeg, som hendes datter, blev til grin for hele byen, fordi jeg har en mor. der sidder og udstiller sig med et brød i sit snussede tøj.

"Jeg er så ked af det. Jeg er ulykkelig". Jeg havde ikke tænkt det sådan skulle vælte ud af mig, men jeg følte mig så overraskende tryk ved at sidde der i nattemørket på en offentlig plads på en bænk sammen med min mor. "Jeg ved godt hvad det er, eller nej, jeg ved ikke hvad det er, eller måske ved jeg det". Min mor sagde

ingenting, men lagde et stykke brød i min hånd og tog om hånden. Vi sad længe sådan. "Mor, det er blevet så forfærdelig ensomt hjemme hos os. Det er blevet som er vi døde, ikke bare døde for hinanden, men det smitter af og gør det hele dødt. Ingen små kærtegn, ingen gode samtaler, ingen fællesskab. Vi lægger os til at sove som om der ikke er nogen i den anden side af sengen. Jeg tror også børnene lider under det."

Mor gav min hånd et tryk, så hjalp jeg hende med at pakke resten af brødet sammen og gøre det rent på bænken, og vi fulgtes ad hjem til hende.

Han var derhjemme og passede børnene i aften og hun havde kun sagt, at hun ville ud og have lidt frisk luft. Nu havde hun været hjemmefra i to timer. Det måtte gå som det nu kunne, han måtte selv finde ud af at varme en flaske til den lille, hvis hun vågnede. Ham på tre sov altid tungt.

"Du er ved at folde dig ud. Du var så sammenkrummet da du satte dig ved siden af mig". "Kunne du se det". "Jeg troede først at du var vred og igen ville til at skælde mig ud for at sidde der på torvet og dele brød ud". "Mor, undskyld". Hvorfor undskyldte jeg nu? Jeg havde så mange gange været vred på hende, nogle gange så meget, at jeg havde været bange for at kunne komme til at slå hende. Jeg havde så ofte været flov over hende, men i aften havde jeg siddet og spist af brødet sammen med hende og været sammen med hende om at brække et par stykker af brødet da et ungt par var kommet forbi og havde sagt ja til lidt brød. De var vist lidt forundrede, og så på os som at de havde lyst til at spørge hvad det gik ud på, det med brødet, men alligevel ikke turde spørge. Mor sagde, da de var gået, at hun havde set dem første gang for nogle dage siden og at de måtte være flyttet til byen for nyligt. Mor var sikker på, at den unge kvinde var gravid. Sådan noget kunne min mor se. Det havde hun ikke altid kunnet, eller hun havde i hvert fald ikke før i tiden talt om det. Jeg tror nu, at hun altid har haft evnen til at se ind i mennesker, hun kom i kontakt med, forstå dem og føle dem, føle deres følelser.

"Vil du blive her og sove i nat?" Det ville jeg så gerne. Jeg savnede hende og jeg savnede trygheden. Hun ville rede en seng til mig på sofaen i stuen. Sengetøjet ville

dufte friskt, Hun ville sætte sig på en stol tæt ved og småsludre når jeg havde lagt mig, og hun ville vække mig med frisk brød i morgen. Mor så på mig.

Nocturne 9. Tøvende. I skærsilden

Du har trukket mig ind i noget som jeg ikke ønsker at deltage i. Hvad kommer dine skriverier mig ved. Prøv at forstå det i stedet for at plage mig om nye oplysninger. Jeg har det i det hele taget ikke godt med at kunne se ned på og at høre hvad man siger dernede på jorden. Og slet ikke når det er min familie, eller jeg skal vel kalde det min efterladte familie, jeg må se og lytte til. Jeg tror, i øvrigt, at de er ved at glemme mig, så hvorfor kræver du, at jeg skal huske den ene detalje efter den anden om noget som jeg helst glemmer. Sådan sagde sjælen i en samtale med sig selv som var begyndt en gang og som aldrig skulle slutte. Det uendelige. Det var sjælen blevet klar over.

Jeg prøver at lade min tanker gå andre steder hen. Det er umuligt. Det plager mig, det er smertefuldt, også fordi jeg ikke ved hvor længe jeg skal leve med det. Håb. At evigheden ikke strækker sig evigt ud i fremtiden. Leve med det, sagde jeg, hvad tænker jeg på. Jeg lever ikke, jeg er død. Det piner mig, jeg bliver pint. Det er meget sjældent og meget kortvarigt jeg ikke føler mig plaget af længslen efter livet, og være sammen med mennesker, sådan som mennesker nu er sammen. Jeg havde aldrig tænkt, mens jeg levede, at det er sådan her skærsilden er. Uvidende om varigheden af evigheden.

Giv mig lidt tid. Jeg skal tænke og så skal jeg forsøge at fortælle det du gerne vil vide. Måske. Men det bliver ikke let for dig at forstå. Vid det.

Hun er ked af det og græder, kan jeg høre. Mange gange. Jeg kender lyden. Åh hvor det smerter mig, det smerter mig ikke. Jeg sagde det jo. Medfølelse. Hvor er medfølelsen. Hvor? Jeg har haft den, hvor er den blevet af. Jeg er en sjæl i evigheden, ikke et menneske i uvidenheden. Selvom, selvom jeg er en sjæl, er jeg også uvidende. Jeg ved ikke hvor medfølelsen er blevet af. Det ville være for meget at have en medfølelse i skærsildens evighed. Har jeg ikke ret? Det vil ikke være urimeligt her, at pege på den gamle historiefortællers indledning. Der var en gang. Der var en gang. Det er så rigtigt. Der var en gang da jeg ikke var død. Det er det du gerne vil have mig til at fortælle om. Nå ikke, eller i hvert ikke kun. Du er godt nok

fræk og sniger dig ind på mig, med smisken. Jeg har ikke gennemskuet dig endnu, men jeg tror, at jeg ved hvem du er. Jeg tror, at jeg ved det. Medlidenhed og bekymring. Bekymring for det ene og bekymring for det andet. Siger du at jeg er, en mester i bekymring. Der slap det ud. Det var det du ville have mig til at sige. Bekymringsafhængig. Det er hele sandheden. Det kræver en del. Jeg gjorde ikke nogen noget ondt. Gjorde jeg nogen ondt? Er det det du vil have jeg skal sige? Sandheden, siger du. Men den ved du jo, bedre end jeg, ikke findes. Jeg er ude af stand til at holde mig til tråden i fortællingen. Bed mig ikke om det, jeg sagde jo, at du ikke ville kunne forstå mig. Lad os hellere tale om almindelighed. Ved du hvor meget pænhed, der skal til for at holde sig fast i almindeligheden? Selvfølgelig ved du det. Du vil lokke mig i en fælde. Sådan har jeg altid forestille mig, at du er. En violin. Celloen har menneskets stemme. Skriv det i din fortælling. Skriv at celloen er menneskets stemme. Det er en uigendrivelig sandhed. Godt at have med i en fortælling.

Nu begynder natten. Som om det skulle hjælpe. Jeg har fået lært at sjæle ikke sover. Vi fortsætter med at pine os selv, og slipper ikke for dine spørgsmål. Nu har du tre spor at følge i min historie. Medlidenhed, bekymring og almindelighed. Det nytter ikke, at du presser mig til at sige hvad der var størst. Jeg ved det ikke. Så det er hvad jeg har gjort mest skade med, du ønsker at få at vide. Jeg kan enten fortælle dig det nu eller du bliver ved med at presse mig i al evighed, siger du. Men hvis jeg nu ikke ved det? Så tænk dig om, siger du. Her er koldt og mørkt nu. Det bliver snart lyst, hvis det bliver lyst. Truer du mig?

Hun sagde det til mig. Igen og igen. Lad være med at bekymre dig. Hun sagde, at det ikke var til at holde ud, at jeg hele tiden bekymrer mig for dem. Og alle andre mennesker. Magt. Det er det du vil.

Jeg forstår det ikke. Er du tilfreds nu? Har du fået det du ville have. Kan du nu skrive færdigt. Kan du give mig min dom. Jeg forstår det ikke.

Nocturne 10. Beslutsomt

Det havde været en ganske almindelig dag. En god dag. De sad igen, som de som regel gjorde, på sengekanten før de lagde sig til at sove og talte lidt om løst og fast. Ud af ingenting og uden sammenhæng med det de talte om sagde hun "jeg vil skilles". "Du kan begynde at øve dig i at være alene fra i morgen og en uge frem". Hun havde købt togbillet til Stockholm og havde bestilt hotelværelse i seks dage. "Jeg rejser sammen med min kusine, så du behøver ikke at bekymre dig om, om jeg kan finde ud af det. Men det gør du jo nok alligevel".

Han syntes ellers, at de havde fået det så godt, var kommet i fodslag, som han udtrykte det, siden dengang for nogle måneder siden, hvor de også havde talt om skilsmisse. Og så nu dette. Hvad skulle det til for. Hun havde flere gange nævnt, at hun savnede, at de foretog sig noget mere. Og så havde hun næsten dagligt talt med ham om, at hans bekymringsssyge som hun kaldte det, ikke var til at holde ud. Den kvalte hende, sagde hun. Den havde gået hende på lige siden de havde mødt hinanden. "Hvorfor har du aldrig sagt noget før nu". Han brød sig ikke om at udfordre hende, men han synes, han måtte gå til modangreb hvis han skulle bevare bare lidt af sin selvrespekt.

"Det må du nok spørge om, men sådan er det altså".

Hun slukkede lyset og han lagde sig om på siden så han kunne se hende. Han tænkte, at han ville slå hende ihjel. Ikke nu i aften, men når hun kom hjem. Så havde han tid til at forberede sig. Det var ikke fordi han gjorde sig tanker om at slå hende ihjel på en måde så det ikke kunne afsløres, at det var ham der havde gjort det. Alligevel, et perfekt mord, som han havde læst om. Forberedelserne var nødvendige fordi han aldrig før havde slået nogen ihjel eller gjort sig tanker om at slå hende ihjel, eller i det hele taget at slå nogen ihjel. Hver aften, mens hun var i Stockholm, tænkte han på hvordan han skulle begå drabet. Det gav ham lettelse for den ydmygelse, han havde følt da hun talte om, at han led af bekymringsssyge. Der gik et halvt år, hvor de jævnligt talte om skilsmisse. Så begyndte han at lede efter et sted at bo. "Du har da aldrig før bagt brød", sagde han, da hun begyndte at

besøge ham og havde hjemmebagt brød med. Det var blevet en vane, at hun kom en gang om ugen med brød til ham. Lige til den dag hvor han døde.